

Hayto, Ligia

Zebranie Zespołu Historii Nauk Rolniczych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 29/3-4, 728-730

1984

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

szczęśliwą decyzję pozostawienia na miejscu zbiorów Biblioteki Polskiej w Paryżu. Mgr A. Biernacki zasugerował, aby dr Chankowski zapoznał się z korespondencją S. Zeromskiego z M. Sokolnickim znajdującą się w materiałach S. Pigonia.

Elżbieta Sztraj
(Warszawa)

ZEBRANIE NAUKOWE KRAKOWSKIEJ FILII IHNOIT PAN

Dnia 27 marca 1984 r. odbyło się w krakowskiej filii Instytutu Historii Nauki Oświaty i Techniki PAN naukowe zebranie, na którym dr Eugeniusz Tomaszewski przedstawił referat pt. *Polityka naukowa Włoch po II wojnie światowej*.

W organizowaniu nauki we Włoszech po II wojnie światowej nacelną rolę odegrała Krajowa Rada Badań Naukowych. Prelegent szeroko omówił jej strukturę organizacyjną oraz stosunek do istniejących akademii i towarzystw naukowych. Podkreślił też jej rolę w kształtowaniu naukowej współpracy z zagranicą oraz wpływ, jaki wywarła na formowanie programu krajowych zespołów badawczych. Problem uczelni i pozauczelnianych instytutów resortowych został omówiony w kontekście relacji tych placówek do Ministerstwa Oświecenia Publicznego. Prócz szeroko omówionej ogólnej struktury organizacyjnej zostały też poruszone niektóre kwestie szczegółowe, jak np. najdotkliwsze zaległości badawcze okresu faszyzmu, sprawa weryfikacji profesorów etatowych czy udział mecenatu prywatnego w działalności naukowej.

W dyskusji dr G. Rosińska podkreśliła analogię struktur organizacyjnych nauki włoskiej z hiszpańską i francuską oraz wpływ braku stabilności rządu włoskiego na badania naukowe. Dr R. Terlecki wskazał na fakt ograniczenia włoskiej nauki w pierwszym okresie po wojnie jako barierę dla prób odrodzenia faszyzmu. Prof. St. Brzozowski zwrócił uwagę na relację między sposobem sprawowania władzy w tym okresie we Włoszech a rozwojem nauki, a także na pewne, wcześniejsze niż włoskie, polskie posunięcia organizacyjne dla celowego sterowania nauką w latach 1935—39. Na zakończenie prelegent wskazał na negatywne konsekwencje, odczuwalne we Włoszech do dzisiaj, płynące z zaniedbania krajowych potrzeb i korzystania z rozwoju nauki w przesadny sposób z obcych (głównie amerykańskich), co później z trudem trzeba było odrabiać na rzecz własnego profilu naukowego.

Stanisław Sroka
(Kraków)

ZEBRANIE ZESPOŁU HISTORII NAUK ROLNICZYCH

Dnia 24 listopada 1983 r. odbyło się posiedzenie Zespołu Historii Nauk Rolniczych pod kierunkiem prof. Stanisława Brzozowskiego. Przewodniczący omówił stan badań Zespołu oraz podał tytuły najważniejszych publikacji, które ukazały się w ostatnim roku, opracowanych przy współudziale członków Zespołu. Dotyczy to przede wszystkim *Zarysu dziejów nauk przyrodniczych w Polsce* (Warszawa 1983).

Następnie wygłosił referat mgr Dezydery Chłapowski, na temat: *Z dziejów rolnictwa w Wielkopolsce w XIX i XX w.* Autor, potomek w prostej linii generała Dezyderego Chłapowskiego z Turwi, był przed wojną właścicielem majątku Kopaszewo w Poznańskim. W referacie omówił zasady gospodarowania w Kopaszewie do 1939 r. Podał charakterystykę majątku — jego położenie i wielkość,

krótką historię, a następnie rozmieszczenie budynków, stan melioracji i mechanizacji, organizację transportu i organizację pracy, liczbę pracowników i podział ich obowiązków. Ponieważ gospodarstwo nastawione było głównie na produkcję roślinną, autor omówił metody uprawy i nawożenia oraz wielkość plonów za ostatnie pięćdziesiąt lat, a następnie sprawy finansowe majątku.

W dyskusji, w której uczestniczyli prof. Zbigniew Staliński, prof. Stanisław Brzozowski, mgr Jan Ozga i inni, poruszono przyczyny nieopłacalności hodowli bydła mlecznego w tym rejonie w omawianym okresie i kierunki gospodarowania gospodarstw chłopskich w Poznańskim.

Uzupełnieniem referatu była wystawa książek: *Historia rolnictwa w Wielkopolsce* — zorganizowana przez Bibliotekę Główną Akademii Rolniczej w Krakowie, obrazująca dorobek piśmienniczy Wielkopolski z zakresu gospodarstwa wiejskiego od XVIII w. oraz liczne prace historyczne poświęcone dziejom rolnictwa w tym rejonie i wybitnym postaciom rolników — ze szczególnym uwzględnieniem Dezyderygo Chłapowskiego (1788—1879). Ta ostatnia ekspozycja powstała przy współudziale autora referatu, który udostępnił pamiątki rodzinne związane z postacią generała.

Kolejny referat wygłoszony przez mgr Elżbietę Chajdaś: *Rolnicy w Polskim Słowniku Biograficznym* — to próba przeglądu i ujęcia statystycznego życiorysów rolników polskich zamieszczonych w 25 tomach *PSB*, w celu określenia, jakie miejsce zajmują zasłużeni dla gospodarstwa wiejskiego wśród wszystkich uwzględnionych w *Słowniku* wybitnych postaci Polaków. Na ogólną liczbę ponad 17 000 biogramów stanowią oni około 4% (632 życiorysy). Są to pisarze i publicyści rolniczy (74 osoby), praktycy, działacze i organizatorzy rolnictwa (385 osób) oraz uczeni i profesorowie wszystkich dziedzin gospodarstwa wiejskiego (173 osoby). Grupy te są niejednolite, zróżnicowane pod względem wykształcenia, zainteresowań, jak i osiągnięć oraz wpływu, jaki wywarły na rozwój polskiego rolnictwa. Trudno jest również porównywać działalność rolników żyjących w różnych, odległych nieraz okresach historycznych i dlatego przeprowadzona przez autorkę klasyfikacja jest, oczywiście, umowna.

W ożywionej dyskusji brali udział m. in.: mgr Elżbieta Orman, doc. Julian Dybiec, mgr Dezydery Chłapowski, prof. Stanisław Brzozowski, dr Zdzisław Kosiek. Podkreślono trudność, jaką stanowi sprecyzowanie pojęcia „wybitny rolnik”, a w związku z tym wytypowanie odpowiedniego nazwiska do *Polskiego Słownika Biograficznego*, zwłaszcza spośród osób działających do końca XVIII w. Zwrócono uwagę, że stosunkowo mała liczba rolników w *PSB* nie świadczy o poziomie rolnictwa na przestrzeni wieków, gdyż nawet najlepsi praktycy nie trafili na łamy słownika, jeżeli nie opublikowali choć jednej książki, a z kolei autorzy książek rolniczych nie zawsze byli z zawodu rolnikami.

Referat mgr Stanisława Sroki i mgr Ligii Hayto: *Historia rolnictwa w ośrodku krakowskim w latach 1953—1983* stanowił podsumowanie 30-letniej pracy na polu historii rolnictwa w środowisku krakowskim. Tradycje badań w tej dziedzinie sięgają XIX w., lecz prawdziwe ożywienie nastąpiło w ostatnim okresie. Działalność na tym polu prowadziły 3 instytucje, które ściśle współpracowały i uzupełniały się wzajemnie, tj.: Instytut Zootechniki — od 1952 r.; Zespół Historii Nauk Rolniczych PAN — od 1956 r.; Akademia Rolnicza — od 1962 r. W referacie omówiono kolejno organizację i kierunki badań wszystkich tych placówek o historycznym profilu. W odniesieniu do Instytutu Zootechniki były to głównie prace bibliograficzne. Zespół Historii Nauk Rolniczych został powołany przy Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN; w latach 1956—1965 kierował nim prof. Jerzy Fierich, a następnie prof. Stanisław Brzozowski. Liczba członków wynosiła przeciętnie 35 osób, w większości rekrutujących się spośród pracowników dwóch pozostałych instytucji krakowskich, lecz również z Warszawy, Poznania, Wrocławia

i innych ośrodków. Zespół organizował regularne zebrania naukowe z licznymi referatami, jak również współorganizował i uczestniczył w sesjach okolicznościowych i naukowych, jak np. *Tradycje polskiej literatury rolniczej* w 1979 r. w Ciechanowcu. Członkowie Zespołu publikowali swe prace głównie w „Studiach i Materiałach z Dziejów Nauki Polskiej” (seria B), w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” a także w *Polskim Słowniku Biograficznym* i innych wydawnictwach o charakterze historycznym i encyklopedycznym. Współpraca z Akademią Rolniczą dała członkom możliwość wykorzystywania bogatych materiałów zgromadzonych w Pracowni Dokumentacji Historii Rolnictwa, Muzeum i Archiwum AR. Akademia Rolnicza wydaje „Zeszyty Naukowe” (seria: Historia Rolnictwa), prowadzi działalność wystawową i szkoleniową, jak również stanowi ośrodek informacji w tej dziedzinie.

Ligia Hayto
(Kraków)

DZIEJE NAUK FARMACEUTYCZNYCH W POLSCE 1918—1978 ZAKOŃCZENIE PRAC

Dobiegły końca podjęte w sześćdziesiątą rocznicę odzyskania niepodległości prace nad monograficznym przedstawieniem dorobku polskiej farmacji naukowej w latach 1918—1978. Pomysł opracowania najnowszej historii farmacji zrodził się nieco wcześniej, a jego realizację zapoczątkowało zebranie, które odbyło się 20 lutego 1978 r. Zaproszona na to posiedzenie prof. Zofia Jerzmanowska podjęła się współuczestniczenia w redakcji naukowej projektowanego dzieła — został tym samym uczyniony pierwszy krok natury organizacyjnej, polegający na powołaniu Komitetu Redakcyjnego w składzie: Z. Jerzmanowska, B. Kuźnicka. Posiedzenie, o którym mowa, zaowocowało ponadto szeregiem istotnych ustaleń, prowadzących do skonstruowania roboczego planu monografii oraz wysunięcia propozycji składu zespołu autorskiego. Nie ulegało bowiem wątpliwości, iż tego rodzaju przedsięwzięcie najpełniej może być wykonane, jeśli pomyślane zostanie jako praca zbiorowa specjalistów różnych dyscyplin naukowych farmacji.

Prace nad monografią objął mecenatem Zespół Historii Farmacji — utworzony w 1977 r. w Instytucie Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN, włączając temat poświęcony najnowszym dziejom farmacji do zadań badawczych Instytutu.

Projekt opracowania tego tematu spotkał się z natychmiastową akceptacją ze strony autentycznych organizatorów i twórców osiągnięć współczesnej farmacji w Polsce, czego wyrazem stało się czynne uczestnictwo w jego realizacji. W skład grona autorskiego weszli: doc. Witold W. Głowacki, prof. Zofia Jerzmanowska, prof. Stanisław Kohlmünzer, prof. Leszek Krówczyński, prof. Piotr Kubikowski, prof. Leonard Kuczyński, doc. Barbara Kuźnicka, prof. Henryk Ludwicki, prof. Jerzy Lutomski, prof. Maksym Nikonorow, prof. Wanda Parnowska, prof. Władysław Rusiecki, prof. Halina Strzelecka, prof. Irena Turowska, doc. Julia Tyfczyńska.

Ostatnie zebranie autorów odbyło się 17 listopada 1983 r. w Warszawie. Podobnie jak poprzednie tego typu spotkania, było to posiedzenie robocze i dyskusyjne. Dyskutowano o doborze odpowiednich ilustracji spośród zgromadzonego materiału ikonograficznego, wnoszono drobne poprawki do sformułowań tytułów niektórych rozdziałów oraz uzupełnienia haseł słownika biograficznego. Biogramy zawarte w słowniku dotyczą szczególnie zasłużonych w dziele rozwijania nauk farmaceutycznych przedstawicieli nauki polskiej i w większości przypadków zostały opracowane po raz pierwszy. Słownik stanowi część VI monografii.